

POSUDOK

na habilitačnú prácu Mgr. Martina Schmidta, PhD.

Modality, významy a zákony prírody

Autor predložil text habilitačnej práce v podobe monografie pozostávajúcej zo štyroch kapitol (okrem toho aj z úvodu a záveru). Ide v nej o sústredené a komplexné sledovanie ústredného problému, t. j. posúdenie a porovnanie racionalistického a empiristického prístupu k modalitám, s využitím konceptuálnych nástrojov tzv. dvojdimenzionálnej sémantiky.

Autor celkom správne a faktograficky presne (hoci možno až príliš stručne) zohľadňuje vo svojom výklade vývoj danej problematiky v rámci modernej sémantiky a analytickej filozofie (Wittgenstein, Kripke, Putnam, Armstrong, Chalmers, Jackson, Goff a i.). Na pozadí celej práce sa odohráva polemika habilitanta s krajne racionalistickými názormi na povahu modalít v prácach M. Duží, B. Jespersena a P. Maternu (skrátene DJM). Už od úvodu autor avizuje jednak kritický prístup k obom hlavným líniam interpretácie vzťahu logických a metafyzických modalít, ako aj hľadanie syntetizujúceho či kompromisného riešenia, podporeného teóriou dvojdimenzionálnej sémantiky.

Aj keď autor naráža na viacero svojou povahou rôznych až protirečivých koncepcií a analyzuje rozličné pojmové dichotómie, nejde o zbierku náhodne zachytených a neorganicky pospájaných poznámok k danej téme. Práve naopak, práca je charakteristická svojou jednotiacou líniou, ako aj snahou autora o vyextrahovanie niekoľkých základných téz, ktoré smerujú ku korektnej rekonštrukcii argumentov. Tento aspekt je prítomný v celom texte, pričom autor veľmi zodpovedne ponúka krátke sumarizačné poznámky v rámci jednotlivých podkapitol, osvetľuje jednotlivé argumentačné postupy, prehľadne štruktúruje text a ponúka krížové odkazy na rôzne pasáže práce. Práca sa teda číta naozaj dobre a čitateľ sa v nej rozhodne nestráca.

Habilitation si vybral relatívne náročnú cestu ako analyzovať ústredný problém. Na jednej strane sa snažil neopomenúť diskusiu o základných sémantických vlastnostiach modálnych pojmov, na strane druhej sa tiež musel zmieniť o metafyzických a epistemologických dôsledkoch hlavných téz práce. V neposlednom rade prichádza k slovu (hlavne v tretej kapitole) analýza rôznych pohľadov na povahu zákonov prírody, čo presahuje do oblasti skúmania filozofie empirických vied. To kladlo veľké nároky na autorovu erudíciu ako experta v rozličných sektoroch filozofického a logicko-sémantického výskumu. Treba poznamenať, že habilitant sa s touto výzvou vysporiadal na výbornej úrovni. Osvedčil svoj prehľad v často komplikovaných témach a dobre sa zorientoval v polemike medzi sémantickým externalizmom a internalizmom, ako aj medzi empirickým a racionalistickým modálnym monizmom, medzi dispozičným chápaním zákonov prírody a riešením v podobe uznávania nomických vzťahov medzi univerzáliami či medzi empirickým a racionalistickým prístupom k dvojdimenzionálnej sémantike.

Nazdávam sa, že jednou z najvýznamnejších častí práce je jej tretia kapitola (*Zákony prírody*). Tematika charakteru prírodných zákonov v spojitosti s modalitami (hlavne nevyhnutnosťou) a metafyzickými dôsledkami sémantických teórií nie je úplne frekventovaná. O to viac je potrebné vyzdvihnúť autorov zámer sa tejto téme venovať, ako aj schopnosť poskytnúť jej kompetentnú analýzu.

Za vydarený považujem aj záver práce, ktorý prehľadným spôsobom zhŕňa obsah práce a podporuje integratívny prístup k skúmaniu modalít (v podobe empiricky informovaného modálneho racionalizmu po vzore P. Goffa).

Habilitation využil vo svojich analýzach kritické čítanie početnej sumy literatúry a preukázal pri riešení nastolených problémov vysokú odbornú kompetenciu. Práca má nepochybne aj dobrý informačný potenciál a vytvára predpoklady pre riešenie a rozvíjanie danej problematiky v budúcnosti.

Pozitívnym znakom predloženej habilitačnej práce je jej argumentatívny štýl a kritický prístup, ktorý sa prejavuje v hľadaní silných aj slabších stránok analyzovaných názorov, čo

vyúsťuje do charakteristiky autorovho vlastného stanoviska (založeného na príklone ku Goffovej koncepcii). Je však zrejmé, že autor v žiadnom prípade nevyčerpal tému a v budúcnosti bude z jeho strany potrebné viacej precizovať vlastné riešenie. Podľa môjho názoru by mal tiež venovať väčšiu pozornosť protiargumentom voči racionalistickým (príp. internalistickým atď.) koncepciám modalít. V texte práce nie sú vždy kritické momenty hneď dostatočne presvedčivé (napr. kritika Armstrongovho chápania prírodných zákonov v druhej kapitole alebo výhrady voči Jacksonovmu upatnenie dvojdimenzionálnej sémantiky vo štvrtej kapitole). Žiadúce by bolo ich viac rozpracovať.

Pre diskusiu spojenú s obhajobou habilitačnej práce by som chcel autorovi položiť niekoľko otázok:

– v texte práce sa viackrát objavuje problematické stotožnenie logických a epistemických modalít, logického a epistemického priestoru a pod. (hlavne v súvislosti s úvahami D. Chalmersa). Do akej miery a za akých podmienok je vôbec možné tieto dve úrovne chápania modalít spájať? Neobjavuje sa tu potom okrem rozlíšenia logických a metafyzických modalít ďalší problém vzťahu logických a epistemických modalít?

– ak podľa habilitanta existujú relevantné dôvody pre odmietnutie pozície modálneho monizmu, aký je teda skutočný vzťah medzi logickými a metafyzickými modalitami? Sú metafyzické modality vlastnou podmnožinou logických modalít? Inak povedané, môžu okrem logických možností, ktoré nie sú metafyzickými možnosťami, existovať aj metafyzické možnosti, ktoré nie sú logickými možnosťami?

– autor habilitačnej práce implicitne vychádza z klasického chápania aletických modalít, ktoré rešpektuje podmienku logickej konzistentnosti. Ako by sa však dotklo skúmanej problematiky (v metafyzickej a sémantickej rovine) akceptovanie logicky nemožných, nekonzistentných či parakonzistentných možných svetov?

– v práci sa na viacerých miestach nachádzajú pojmové prepojenia metafyzických modalít s empiricky skúmateľnými vlastnosťami skutočných vecí. Nakoľko je to zlučiteľné

s chápaním metafyziky ako neempirického skúmania sveta, resp. skúmania neempirických vlastností sveta?

Na základe celkového hodnotenia predloženej habilitačnej práce a po úspešnej obhajobe **odporúčam** (s ohľadom na ostatné scientometrické ukazovatele) **udelit' Mgr. Martinovi Schmidtovi, PhD. vedecko-pedagogickú hodnosť docent v odbore Systematická filozofia**. Je potrebné konštatovať, že predložená habilitačná práca plne vyhovuje odborným požiadavkám štandardne kladeným na úroveň habilitačných prác v danom odbore.

V Prešove 20.9.2019

prof. PhDr. Eugen Andreanský, PhD.

Katedra filozofie a dejín filozofie FF UPJŠ v Košiciach